

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Yrkeslärarexamen

Lärosäte: Karlstads universitet

Yrkesexamen: Yrkeslärarexamen

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som utvärderas. Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt genom att identifiera styrkor och utvecklingsområden samt beskriva och värdera hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel. Observera att självvärderingen ska utgå från utbildningens aktuella förhållanden vid tidpunkten för självvärderingens inlämnande. Utgå från *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå* och basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- Förutsättningar
- Utformning, genomförande och resultat
- Studentperspektiv
- Arbetsliv och samverkan

Självvärderingen ska inledas med en beskrivning av hur yrkeslärarutbildningen organiseras på en övergripande nivå. Självvärderingen ska ge bedömargruppen en helhetsbild av yrkeslärarutbildningen vid lärosätet, utan länkar till ytterligare information. Om lärosätet anser att kursplaner eller utbildningsplaner krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt. UKÄ ber lärosätena att vara uppmärksamma på att:

- Självvärderingen ska indelas i enlighet med angivna rubriker. Rubrikerna inklusive bedömningsgrunderna i mallen får inte tas bort. Eventuella underrubriker kan lärosätet lägga till. Ändra inte mallens utformning såsom marginaler.
- Självvärderingen ska inte överstiga 25 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter, exklusive lärartabellen. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som totalt utgör 6 sidor.
- Som bilaga till självvärderingen ifylls lärartabellen.

Beskrivning

- Redogör för utbildningens organisation och upplägg på en övergripande nivå och motivera i relation till examensordningen.
- Beskriv relationen mellan den utbildningsvetenskapliga kärnan (inklusive ämnesdidaktik) och den verksamhetsförlagda utbildningen.
- Redogör för arbetet med att säkerställa yrkeskunskaperna i antagningen, dvs. att de särskilda behörighetskraven för yrkeslärare är i enlighet med gällande föreskrifter (*UHRFS 2013:4*).
- Ange när lärosätet erhöll examenstillstånd och ungefärlig omfattning av vilka yrkesprogram som studenterna är antagna mot.

Utbildningens organisation och upplägg

Karlstads universitet (KAU) har examenstillstånd för yrkeslärarutbildning i sin nuvarande form sedan 2011. Yrkeslärarutbildning har genomförts på lärosätet tidigare, dels i SÅLIII-projektet 2005-2009, dels i tidigare kompletterande utbildningar DAU60 och KUB90 2003-2011. Vid KAU ligger kvalitetsansvaret för yrkeslärarprogrammet och andra lärarutbildningar på lärarutbildningsnämnden (LUN). Varje program har en programledare som operativt samordnar programmen och leder programråden. LUN beställer kurser från KAU:s två fakulteter, i yrkeslärarprogrammets fall uteslutande fakulteten Humaniora och samhällsvetenskap, vilka ansvarar för kursernas kvalitet och lärarförsörjningen. Alla kurser i yrkeslärarprogrammet räknas till ämnet pedagogiskt arbete som organisatoriskt ingår i Institutionen för pedagogiska studier. Utbildningens kvalitet och genomförande vilar således på nära samverkan mellan LUN och aktuell fakultet.

Yrkeslärarprogrammet vid KAU erbjuds som nätbaserad distansutbildning med tre obligatoriska närträffar per termin på campus. Utbildningen genomförs varje termin på både helfart och halvfart. Utbildningen består av sex kurser à 15 hp. Samläsning mellan helfart och halvfart sker genom att helfartsstudenter läser två kurser à 15 hp parallellt under en termin, medan halvfartsstudenter läser en (se vänster sida av figur 1).

Utbildningen organiserades 2011 utifrån grundprincipen att studenterna ska ha möjlighet att gå igenom utbildningen snabbare om de redan har kunskaper och erfarenheter som kan tillgodoräknas eller valideras. Genom att alla programmets kurser ges varje termin på halvfart kan en student som exempelvis fått en VFU-period tillgodoräknad läsa nästföljande kurs tillsammans med en äldre kull och inte behöva göra uppehåll i studierna. Om all VFU tillgodoräknas kortas utbildningen till 1 respektive 2 år (se höger sida av figur 1).

De sex ingående kurserna i Yrkeslärarprogrammet 90 hp		1,5 år helfart alt. 3 år halvfart		1 år helfart alt. 2 år halvfart. Exempel visar tillgodoräknad VFU 30 hp		
1	Skola som system och idé	15 hp		1	Skola som system och idé	15 hp
2	Den lärande eleven (yd/yäd 6hp)	15 hp		2	Den lärande eleven (yd/yäd 6hp)	15 hp
3	VFU1 och VFU2	15 hp		3	Leda lärande (yd/yäd 5hp)	15 hp
4	Leda lärande (yd/yäd 5hp)	15 hp		4	Bedömning, betygsättning + Vet. metod, utvecklingsarbete (yd/yäd 5hp)	7,5 hp 7,5 hp
5	Bedömning, betygsättning (yd/yäd 5hp) och VFU3	15 hp				
6	Vet. metod, utvecklingsarbete och VFU4	15 hp			Integrerad yrkesdidaktik och yrkesämnesdidaktik markerat i rött	

Figur 1

Platsgaranti tillämpas, d.v.s. alla sökanden som blir behöriga vid antagning antas. KAU antar studenter i alla ämnen. Inför antagningsomgången vt20 (siffror för ht19 inom parentes) gällde:

- 82 (93) individer sökte yrkeslärarprogrammet på helfart och 66 (190) individer sökte yrkeslärarprogrammet på halvfart
- 98 (213) individer registrerade sig i VALDA (för validering av yrkeskunskaper)
- 55 (151) individer skickade in sin ansökan i VALDA med i snitt 4,5 yrkesämnen var
- 47 (83) individer blev behöriga till yrkeslärarprogrammet (helfart och halvfart)

Av de behöriga sökande inför vt20 startade 25 programmet (inför ht19 startade 35).

Yrkeslärarstudenterna antas i ämnen, inte mot program. Ämnena organiseras vid KAU i programområden, mot bakgrund av att studenterna erbjuds yrkesämnesdidaktik kopplat till dessa under utbildningen.

Studenterna fördelade sig ht19/vt20 inom följande programområden:

Tabell 1. Studenter fördelade inom programområden inom vilka de studerar yrkesämnesdidaktik ht19 och vt20

Programområde	Antal stud. ht19	Antal stud. vt20
Barn och fritid	4	2
Bygg, VVS	3	3
Fordon	4	0
Handel	3	5
Hantverk	2	2
Industri, el och energi	1	4
Naturbruk	4	2
Rest och livs	2	0
Specialidrott	3	0
Vård och omsorg	9	7
totalt antal stud	35 (9 helfart, 26 halvfart)	25 (5 halvfart, 20 helfart)

Sedan 2014 har antalet förstahandssökande i regel legat mellan 60 och 80, generellt något högre till höstintagningarna och relativt jämnt fördelat mellan hel- och halvfart. Sedan 2017 har dock söktalet till höstintagningarna ökat med ca 50 procent, särskilt till halvfart. Antalet registrerade studenter har varit i

medeltal knappt 30 till vårantagningarna och knappt 40 till höstantagningarna. Det ökade antalet sökande till höstantagningarna har inte resulterat i motsvarande uppgång av antalet registrerade. En orsak till detta är att många sökande inte inkommer med kompletta handlingar i tid. Det pågår nu ett arbete med att försöka öka andelen registrerade genom att tidigt erbjuda vägledande samtal.

Mellan 2012 och januari 2019 har i snitt 70 procent slutfört utbildningen på helfart (som lägst 43 procent, som högst 82 procent) och i snitt 47 procent har slutfört utbildningen på halvfart (som lägst 13 procent, som högst 100 procent). En trolig förklaring till detta är att studenter som läser halvfartsutbildningen, arbetar vanligtvis samtidigt som lärare i skolan.

KAU antar också yrkeslärarstudenter till VAL-projektet. Det händer att studenter som är antagna till ordinarie yrkeslärarprogram ansöker om att få byta till VAL. Samläsning sker mellan YRK-VAL och ordinarie yrkeslärarutbildning vilket bidrar till ett gott erfarenhetsutbyte.

Relationen mellan den utbildningsvetenskapliga kärnan (inklusive ämnesdidaktik) och den verksamhetsförlagda utbildningen

Liksom KAU:s övriga lärarutbildningar är yrkeslärarprogrammet format för att utveckla tre övergripande kompetenser: kunskapsinnehåll, didaktik och ämnesdidaktik (med utgångspunkt i elevers förutsättningar och kunskapsinnehålls speciella karaktär) samt ledarskap (innefattande färdigheter i att skapa trygga och utvecklande lärandemiljöer).

Yrkeslärarutbildningen består av Utbildningsvetenskaplig kärna (UVK) 60 hp och Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) 30 hp på grundnivå. Vid KAU berör de första kurserna flertalet aspekter av yrkesrollen, skolväsendets organisation och historia, värdegrund, elevers förutsättningar, utveckling och lärande samt problematisering av kunskapsbegreppet. De senare kurserna bygger vidare på och fördjupar de första, men fokuserar särskilt myndighetsutövningen – bedömning och betygsättning – det pedagogiska ledarskapet samt förmågan att bedriva utvärdering, utvecklingsarbete och genomföra vetenskapliga studier.

Yrkesdidaktik och yrkesämnesdidaktik är vid KAU integrerad i UVK med en omfattning av 16 hp, fördelat på tre av programmets sex kurser, kurs 2, 4 och 5 (se röd text figur 1). Yrkesämnesdidaktiken är en viktig del i utbildningen då studenter antagna till Yrkeslärarutbildningen som regel inte har läst ämnesdidaktik i relation till sina ämnen tidigare. Yrkesdidaktikens och yrkesämnesdidaktikens innehåll och progression beskrivs i didaktiska kursguider dels för allmän yrkesdidaktik, dels för yrkesämnesområdena Barn och fritid, Bygg och VVS, El, energi och industri, Fordon, Handel, Hantverk, Restaurang och livsmedel, Specialidrott, Naturbruk, samt Vård och omsorg. Lärarna som bedriver didaktikundervisningen har yrkeslärarbakgrund. Programmets inledande kurs, liksom det avslutande utvecklingsarbetet på 7,5 hp i sista kursen, har en tydlig yrkesdidaktisk inriktning. Det vetenskapliga stödet för yrkesdidaktiken och yrkesämnesdidaktiken utgörs främst av en lektor i yrkesdidaktik, som stöttar yrkesämnesdidaktikerna bland annat genom att bistå vid framtagande av didaktisk litteratur.

Yrkeslärarprogrammet samläser kurs 2, 3 och 4 (se figur 1 ovan) med Kompletterande pedagogisk utbildning (KPU), dock inte yrkesdidaktiken och yrkesämnesdidaktiken. Bakom denna organisation ligger en pedagogisk tanke om betydelsen av att få samarbeta och utbyta erfarenheter med studenter med

allmänna ämnen från KPU i olika grupperingar och seminarier under utbildningen (framför allt under närträffarna). KAU ser det som centralt att studenterna får erfarenhet av att samverka för att lättare kunna utveckla ämnesövergripande arbetssätt som yrkesverksam. Studenterna organiseras för övrigt i studiegrupper inom respektive program.

Under VFU (kurs 3, samt del av kurs 5 och kurs 6) omsätts och problematiseras förvärvade kunskaper i praktiskt lärararbete. För att VFU:n ska fördjupa förståelsen för läraryrkets mångsidighet och komplexitet, liksom att bidra till att utveckla pedagogiska och yrkesdidaktiska färdigheter, bearbetas erfarenheter under VFU i de teoretiska studierna. **VFU1** och **VFU2** är sammanslagna till en 15 hp-kurs för att ge studenterna en längre sammanhängande VFU i mitten av utbildningen. VFU är organiserad i s.k. partnerområden inom de kommuner som KAU samverkar med, i och utanför regionen. Studenten verkar inom ett partnerområde under hela sin utbildningstid, vilket befunnits ge kontinuitet och successiv fördjupning i studentens utveckling mot professionell lärare. Samarbete sker även med skolor i kommuner som inte ingår i partnerområden för de studenter som gör VFU i egen tjänst.

Studenter som redan har en för sin utbildning relevant anställning på minst 50 procent har möjlighet att ansöka om att få göra VFU i egen tjänst. Ansökan beviljas av programledare i samarbete med VFU-handläggare och kursledare under förutsättning att en rad villkor uppfylls. Det ska bland annat finnas en lokal lärarutbildare (LLU) med lärarbehörighet på skolan som genomför lektionsobservationer och har strukturerade handledningssamtal med studenten.

Centralt i VFU är de strukturerade trepartssamtal som genomförs mellan student, LLU och universitetets lärarutbildare med utgångspunkt från en självvärdering av studenten. Syftet är att säkra progression och måluppfyllelse av alla VFU-relaterade examensmål samt stärka likvärdighet och rättssäkerhet i bedömningen. Trepartssamtalen genomförs under **VFU1** och **VFU2** och är i de flesta fall nätbaserade, då studenterna kommer från hela Sverige. Trepartssamtal kan också ske i samband med skolbesök i närområdet av universitetets lärarutbildare. De lärarutbildare som genomför trepartssamtalen är alla lärarutbildade och har arbetat på yrkesprogram. För att säkerställa så likvärdiga trepartssamtal som möjligt utbildas lärarutbildarna av VFU-kursledarna.

Arbetet med att säkerställa yrkeskunskaperna i antagningen

Läroverdomningsnämnden (LUN) på KAU har beslutat om *Riktlinjer för validering av yrkeskunskaper inför antagning till utbildning som leder till yrkesläroverexamen*. Dessa lokala riktlinjer och processtöd syftar till att säkerställa en rättssäker bedömning av de sökande, samt att endast de som utvecklade kunskaper som motsvarar de krav på yrkeskunskaper som beskrivs i UHR:s föreskrifter (UHRFS 2013:4) antas till yrkesläroverutbildningen vid KAU. Riktlinjerna syftar också till att universitetet på ett rättssäkert, likvärdigt och kvalitetsmässigt sätt stöttar den sökande i att synliggöra och styrka vilka yrkeskunskaper den sökande som individ har utvecklade utifrån sina år och erfarenheter i yrket. KAU har valt att använda VALDA som valideringsverktyg och har under årens lopp byggt upp ett stort nätverk av yrkeskunniga branschbedömare som också kvalitetsssäkrats av UHR. Många av dessa bedömare används även för validering vid andra yrkesläroverutbildningar i Sverige.

KAU har som en del av de beslutade lokala riktlinjerna valt att göra obligatoriska inspelade kartläggningsintervjuer för att ha möjlighet att utforska de inskickade handlingarnas äkthet, se om det är

den person som sökt utbildningen som skrivit självvärderingen och få fram det som inte kan synliggöras i skrivna dokument. Det kan dessutom vara aktuellt att göra fördjupade kartläggningsintervjuer utifrån bedömarens frågor. Dessa kartläggningsintervjuer görs i så fall av personal anställd på KAU.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Relatera till ifylld och bilagd lärartabell.

KAU bedömer att det är av största vikt att lärarutbildning såsom akademisk yrkesutbildning knyts till en aktivt forskande miljö samtidigt som den utförs i nära samverkan med faktisk yrkesutövning. All lektorsundervisning i yrkeslärarprogrammet sker med lärare som har lärarutbildning eller bedriver pedagogisk forskning (se Lärartabell). Doktorander med ämnesdidaktisk inriktning medverkar i undervisningen och bidrar med ett forsknings- och skolperspektiv. Flertalet adjunkter kombinerar erfarenheter från skolverksamhet med kunskaper om lärarutbildningens uppbyggnad och innehåll, vilket gör dem särskilt betydelsefulla i att stödja studenternas professionsutveckling och hålla samman olika utbildningsdelar. Ett antal adjunkter deltar också i olika skolforskningsprojekt. Enligt Lärartabell sker 53 procent av undervisningstiden med lärare som har yrkeslärarexamen och 40 procent av undervisningstiden med lärare som har ämneslärarexamen. Fyra av lärarna med yrkeslärarbakgrund är tillsvidareanställda. Varje kurs i utbildningen har normalt två kursledare. I fyra av dessa sex kurser har en av de två kursledarna yrkeslärarbakgrund. Programmets första kurs leds av en lektor och en adjunkt som båda har yrkeslärarbakgrund. En professor medverkar i utbildningen som examinator. Med den mix av lärare som medverkar i utbildningen kan den med fog hävdas vila på såväl forskning och vetenskap som beprövad och aktuell skolerfarenhet. Detta utifrån att lärarlaget har stark professionskompetens.

Alla medverkande lektorer är forskningsaktiva och bedriver forskning som gäller eller har relevans för yrkesundervisning. Flera har omfattande andel forskning i anställningen och bedriver forskningsutbyte både nationellt och internationellt. Forskningen finansieras dels av institutionsmedel, dels av forskningsmedel från LUN som fördelats i konkurrens, antingen efter ansökning eller via de ämnesdidaktiska centrumbildningarna (se Utbildningsmiljö). En betydande del av forskningsfinansieringen är dock extern. Flera av lärarna har fått betydelsefulla forskningsanslag från bland annat Vetenskapsrådet.

Enligt Lärartabellen sker bara 14 procent av undervisningen med disputerade och 12 procent med doktorander. Detta är en väsentligt lägre siffra än tidigare år och sammanhänger med att två lektorer fått betydande externa forskningsanslag som gjort att de blivit tillgängliga för undervisning i yrkeslärarprogrammet i avsevärt mindre omfattning än tidigare. Deras engagemang i utbildningen är dock starkt och de medverkar i kvalitetskritiska moment som föreläsningar, kursutveckling, stöd till examinatorer och i kursmöten. Lektorernas forskning kommer också utbildningsmiljön till del och bidrar på sikt till att göra utbildningen starkare akademiskt.

Den omfattande forskningen involverar doktorander och även adjunkter, som dels medverkar i forskningsprojekt, dels medverkar i den livaktiga seminarieverksamheten.

Varje år anordnas en nordisk tredagarskonferens, Nordyrk, i ett av de nordiska länderna. Flertalet av de forskare som medverkar i utbildningen brukar presentera sin forskning här. KAU har under alla år som denna konferens hållits, möjliggjort för adjunkterna i yrkeslärarutbildningen att delta för att få ta del av det senaste inom forskningsfältet.

Samtliga tillsvidareanställda lärare har genomgått eller genomgår behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning. För nyanställda lärare ingår i deras individuella kompetensutvecklingsplan att kunna tillägna sig denna kompetens.

Utvecklingsområden

Att hitta lärare med adekvat didaktisk kompetens är en utmaning för alla lärosäten och ett område där lärosätena behöver hjälpa varandra. Det nationella nätverket för yrkeslärarutbildningarna i Sverige är ett forum för detta och andra aktuella samverkansfrågor och utvecklingsområden för yrkeslärarutbildning. Genom att yrkesdidaktik och yrkesämnesdidaktik ingår i utbildningen är den ämnesdidaktiska kompetensen särskilt kritisk för KAU. Därför är det tillfredsställande att andelen undervisning utförd av adjunkter med relevanta kunskaper om yrkesutbildning är relativt hög på KAU. Genom samverkan med skolhuvudmännen och de avtal som slutits genom den s.k. Värmlandsmodellen tryggas kompetensförsörjningen ytterligare genom att skolverksamma yrkeslärare kan medverka i yrkeslärarprogrammet på deltid.

Försörjningen av forskarutbildade lärarutbildare är i än högre grad kritisk för KAU:s yrkeslärarutbildning med tanke på den för tillfället låga andelen undervisning av disputerade. KAU gör fortlöpande insatser för att förbättra rekryteringen av forskarutbildade till lärarutbildningen som helhet. Ett långsiktigt effektivt sätt är att forskarutbilda adjunkter. Inte minst bidrar det till kontinuitet och forskningsförankringen av utbildningen. En satsning på forskarutbildning av adjunkter pågår vid KAU, men den behöver kompletteras med satsningar mot yrkesutbildningsfältet för att säkerställa forskarutbildade lärare med relevant kompetens. Det pågår flera initiativ för att stärka möjligheterna till detta framöver. KAU utreder nu möjligheterna att kunna skapa behörighetsgivande kurser för yrkeslärare som vill påbörja forskarutbildning. Behörighetsgivande kurser behövs eftersom yrkeslärarprogrammet leder till examen på grundläggande nivå och det för forskarutbildning krävs motsvarande ett års studier på avancerad nivå.

Den ämnesdidaktiska forskarmiljön vid KAU har på senare år varit mycket framgångsrik i att erhålla externa forskningsmedel, vilket gjort att de ledande forskarna i mindre utsträckning funnits tillgängliga för undervisning under en period. KAU har ett uttalat mål att forskare ska undervisa minst 20 procent av tjänstetiden, något som för enskilda forskare inte uppnåtts.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

KAU arbetar kontinuerligt med att låta forskningen vara en naturlig del av utbildningsmiljön och att därmed stärka forskningsförankringen av utbildningen. Detta skapar förutsättningar för studenterna att i sitt framtida yrke kunna bedriva undervisning på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. De yrkeslärare som är verksamma både på KAU och i gymnasieskolan får möjlighet att ta del av forskning genom universitetets seminarie- och utvecklingsverksamhet. Samtidigt får yrkeslärarutbildningen en input från de som faktiskt arbetar i det fält som vi utbildar för. De yrkesverksamma yrkesämnesdidaktikerna har en viktig roll i de sammanhang där vi diskuterar frågor om utveckling av yrkeslärarutbildningen och forskningsanknytningen av konkreta kursmoment. Nedan beskrivs strukturen för miljön och konkreta exempel på hur vi arbetar för att nå en vetenskaplig och professionsinriktad studiemiljö och bedriva undervisningen så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning. Exempelen visar hur vi kvalitetssäkrar våra utbildningar och både direkt och indirekt involverar studenterna i denna process.

Vid KAU sker forskning i institutionernas ämnesinriktade forskningsmiljöer och ämnesövergripande centrumbildningar. De två fakulteterna har arbetsgivaransvar för lärare samt svarar för forskningsutrymme till lektorer och professorer och kompetensutveckling av adjunkter. Inom fakulteternas institutioner finns forskarutbildningsämnen och högre seminarier. Yrkeslärarutbildningen bedrivs vid KAU inom Institutionen för pedagogiska studier där forskarutbildningsämnet pedagogiskt arbete finns. Det är i huvudsak inom ämnet pedagogiskt arbete som lärare, forskare och forskarstuderande har sin tillhörighet. Inom institutionen finns en väl uppbyggd forskarmiljö med till exempel seminarieverksamhet, handledarkollegium och forskarkollegium. Huvuddelen av lärarna inom yrkeslärarutbildningen är aktiva deltagare och har ledande roller i dessa miljöer.

Inom pedagogiskt arbete finns en gruppering som har ett speciellt fokus på yrkesutbildning och yrkeslärarutbildning, yrk-seminariet, där forskare och lärare med intresse för dessa områden träffas regelbundet (ca 4-5 gånger per termin) för att diskutera forskning, undervisning, olika utvecklingsprojekt och samverkansprojekt (nationellt och internationellt) med fokus på frågor relevanta för yrkeslärarutbildningen. På yrk-seminarierna diskuteras även de sätt på vilket forskning kan nå undervisningen. Externa forskare har också bjudits in till seminariet (till exempel nydisputerade forskare med en avhandling som har fokus på yrkesutbildning) ett par gånger per termin, för att få input från andra sammanhang och för att uppdatera oss på den senaste forskningsfronten. Även forskare från Finland, Nederländerna, Polen och Norge har gästtat seminariet.

Eftersom deltagarna representerar lärare, kursledare, examinatorer, forskare och externa adjungerade yrkesämnesdidaktiklärare (som annars i huvudsak arbetar inom den gymnasiala yrkesutbildningen) från våra kurser inom yrkeslärarutbildningen, kan dessa seminarier också få en direkt påverkan på moment inom yrkeslärarutbildningen, så att även studenterna får del av och möjlighet att diskutera den pågående forskningen inom det yrkesdidaktiska fältet. Det har hittills kunnat handla om att plocka in intressanta föreläsningar, förändra upplägget av uppgifter, valet av kurslitteratur – men också erbjudande om att delta i mindre forskningsprojekt. Ett par konkreta exempel på detta från de senare åren är hur projektledaren för ett projekt finansierat av Skolforskningsinstitutet med fokus på undervisning på industritekniska programmet varit inne och föreläst tillsammans med en medforskande svetslärare på en av programmets kurser, vilket vi sett har inspirerat studenter i valet av utvecklingsprojekt. En adjunkt har också deltagit i ett forskningsprojekt på institutionen och utifrån det planerat ett digitaliseringsupplägg i en av kurserna där också studenterna frivilligt kunde delta som informanter i forskningen.

LUN har ett särskilt ansvar för lärarutbildningarnas forskningsförankring. Enligt planeringsdirektivet 2017-2019 riktas 9 procent, drygt 20 mnkr årligen, av KAU:s samlade forskningsanslag till LUN. Anslaget kanaliseras huvudsakligen via fyra ämnesdidaktiska och didaktiska centrumbildningar som verkar ämnes- och fakultetsövergripande och utgör tematiska kraftcentra för forskningen – Centrum för samhällsvetenskapernas didaktik (CSD), Centrum för språk- och litteraturredaktik (CSL), Science, Mathematics, Engineering Education (SMEER) och Utbildningsvetenskapliga studier av barn och barndom (UBB). Centrumbildningarna bedriver forskning som är praxisnära och yrkesrelevant. Satsningen på centrumbildningar har varit ett effektivt sätt att bygga starka forskningsmiljöer, vilket bland annat visas av framgång i att få externa forskningsanslag från bland annat Vetenskapsrådet. De forskare och lärare som är engagerade i centrumbildningarna medverkar samtidigt i institutionernas forskningsmiljöer.

Centrumbildningar ansvarar själva för allokeringen av de forskningsresurser som erhålls från LUN, men utvärderas i efterhand med hänsyn till LUN:s forskningsstrategi, men främst utifrån vetenskaplig produktion och kvalitet, extern finansiering och bidrag till forskningsförankring av lärarutbildning. Den pågående forskningen påverkar undervisningen exempelvis genom att föreläsningar, seminarier, tematiska uppgifter och studentprojekt tar utgångspunkt i forskningen, samt genom att studenterna tidigt får tillämpa ett forskande arbetssätt. Indirekt får forskningen återverkan på kursplaner och litteraturlistor.

Forskare från yrkeslärarutbildningen är också knutna till centrumbildningarna, beroende på sina olika forskningsintressen. Exempel är att forskning med fokus på teknisk gymnasial yrkesutbildning under flera år haft en nära koppling till SMEER, som också varit med och finansierat projekt som haft koppling mot teknisk yrkesutbildning. Detta har också till exempel möjliggjort att anta en doktorand med fokus på just teknisk gymnasial yrkesutbildning inom Forskarskolan i teknikens och naturvetenskapernas didaktik (FontD). Ett annat exempel är kopplingen till CSL, där ett projekt om att bygga upp språket som en viktig aspekt av yrkesdidaktiken påbörjades för flera år sedan. Detta spår har fått en central roll och sedan vidareutvecklats av forskare och lärare inom yrkeslärarutbildningen vid KAU vilket lett till att ett språkspår lagts in i yrkesdidaktiken och går som en röd tråd genom hela utbildningen. Det går att se att denna satsning har utvecklat studenternas skrivande och skapat förutsättningar för studenterna att klara utbildningen. Projektet mynnade ut i Skolverkets modul Språk i yrkesämnen.

Vad gäller professionsinriktad miljö odlas den även bland de lärare som ansvarar för VFU. De aktiviteter som ges för att utbilda, fortbilda och samordna LLU, samt de som organiseras av Regionalt utvecklingscentrum (RUC), utgör knutpunkter som samlar universitetets lärarutbildare och LLU (se vidare Arbetsliv och samverkan).

Studenterna i yrkeslärarutbildningen har med sig kvalificerade erfarenhetsbaserade och teoretiska yrkeskunskaper in i utbildningen, vilket gör att de själva bidrar med mycket kompetens. Utbildningen är organiserad så att yrkeskunskaperna kan lyftas och diskuteras i relation till kurslitteratur och forskning kontinuerligt genom utbildningen, till exempel i olika uppgifter och under seminarier.

Inom yrkeslärarutbildningen finns också sedan 2013 ett nära samarbete med den Kompletterade pedagogiska utbildningen (KPU) vid KAU. Gemensamma utvecklingskonferenser har genomförts en gång per år, där olika teman varit i fokus, som exempelvis att forskningsanknyta utbildningen eller att arbeta med betyg och bedömning. I relation till dessa teman har både externa och interna föreläsare deltagit, och lärare och kursledare på de två utbildningarna har gemensamt arbetat med kursutveckling med utgångspunkt i både forskning och konkreta kursmoment. På dessa konferenser deltar även studievägledare och VFU-handläggare.

Förutom dessa årliga utvecklingskonferenser genomförs en gång i månaden möten med kursledarna från de sex olika kurserna på yrkeslärarutbildningen och två gånger per termin bjuds alla undervisande lärare från de olika kurserna in till KAU för att gemensamt hålla sig uppdaterade på vad som händer inom utbildningen, men också för att arbeta vidare med de olika teman vi haft under året och som initierats vid den årliga utvecklingskonferensen (t ex forskningsanknytning av utbildningen, se ovan). Även på dessa möten deltar programmets studievägledare och VFU-handläggare.

Sammanfattningsvis fungerar dessa mötesplatser (seminarie- och mötesverksamhet) som en styrka och möjlighet för att skapa sammanhang att kvalitetssäkra och forskningsanknyta yrkeslärarutbildning. Dessa forum utvecklas för att förbli aktuella och meningsfulla. Det finns ett ständigt behov att pröva och ompröva våra arbetssätt och modeller.

Utvecklingsområden

Yrkeslärarprogrammet sker på distans, vilket gjort att det skett kontinuerlig utveckling av distanspedagogik och närträffar för att ta tillvara de möjligheter som distanstekniken erbjuder och att använda tillfällena för fysiska möten effektivt. En utmaning är att göra studenterna delaktiga i utbildningsmiljön när de befinner sig på en helt annan plats och att särskilt skapa kontakt med pågående forskning. I utbildningen har vi arbetat med att skapa nära lärarkontakt och att ha forskningsnära inslag, men detta kan vidareutvecklas. Distributionsformen innebär fördelar för att göra studenterna förberedda att arbeta med digitalisering i skolan.

Digitaliseringen är en av de pågående utmaningarna för lärarutbildningen. KAU har tagit fram ett gemensamt operativt digitaliseringsdokument för alla lärarutbildningar vilket nu håller på att implementeras. Ett programspecifikt dokument är under framtagande. I det arbetet ingår att säkerställa att den forskning som görs på KAU vad gäller digitalisering kommer undervisningen i programmet till del.

En annan utmaning lärosätet arbetat med på senare tid är att bygga upp internationella nätverk och samarbeten. KAU har olika samarbeten på forskarnivå och vi har under flera år haft ett lärarutbyte med yrkeslärarutbildningen i Giessen, Tyskland. Nyligen har även ett samarbete inletts med en yrkeslärarutbildning i Trondheim. Hittills har dessa samarbeten varit ganska personberoende, så det finns det finns behov av att tydligare formalisera internationella samarbeten för yrkesutbildningen som helhet.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. För yrkeslärarexamen ska studenten
- visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt samt visa kännedom om vuxnas lärande,

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Dessa exempel kan bestå av kursmål, lärandeaktiviteter, hur examinationsuppgifter är utformade och vilka bedömningskriterier som används.

Innehållet och progressionen i yrkeslärarutbildningen är förtydligat och framskrivet i en programmatris, vilket underlättar kvalitetsuppföljningen av programmet (se avsnittet Uppföljning, åtgärder och återkoppling).

Didaktik och ämnesdidaktik med relevans för yrkeslärarutbildning behandlas i alla programmets kurser på ett sådant sätt att förvärvandet av kunskaper integreras med tillämpning. I alla programmets sex 15 hp-kurser ingår yrkesdidaktik och yrkesämnesdidaktik, som i kurs 2 - 5 utgör explicita moment inom vilka didaktik inklusive metodik behandlas och tillämpas. Progressionen i utbildningen går från ramfaktorer, via fokus på eleven och lärandet, pedagogiskt ledarskap och bedömning, till utvecklingsarbete. Parallellt sker en progression i tillämpning inom VFU.

I programmets första kurs, **Skola som system och idé**, berörs didaktik utifrån det ramverk som styr skolan och lärarrollen i form av skolans läroplaner och värdegrund i demokratiska värderingar. Det pedagogiska arbetets grund i forskning och beprövad erfarenhet behandlas. Läroplansteori med betoning på svensk

läroplansforskning sätts i pedagogisk-didaktiska perspektiv på skolan. Studenterna arbetar med kursuppgifter såväl individuellt som i studiegrupper.

Lärandemålet "*redogöra för några pedagogisk-didaktiska perspektiv som präglat forskning om svensk skola och yrkesläraryrket*" behandlas och examineras som följer. I två föreläsningar introduceras yrkesdidaktik och begrepp som yrkeskultur, yrkesidentitet, yrkesstatus, yrkesstolthet och yrkesetik. I samband med föreläsningarna sker gruppdiskussioner under vilka studenterna diskuterar hur de ska kunna behandla dessa begrepp i undervisning. Målet examineras genom uppgifter där studenter gruppvis och individuellt behandlar teorier och forskning om yrkesutbildning och lärande utifrån kurslitteratur. I en uppgift får studenterna inledningsvis bearbeta kapitel från två antologier om yrkeslärande och yrkesundervisning i diskussionstrådar på lärplattformen Canvas och relatera till sina erfarenheter och sin syn på rollen som yrkeslärare (U/G). I en efterföljande individuell skriftlig inlämningsuppgift analyserar studenterna de frågor om yrkesundervisning och yrkeslärande som berörts i litteraturen och sätts i relation till den framtida yrkesrollen (U/G/VG).

I **Skola som system och idé** behandlas också yrkesspråket och dess betydelse i yrkesdidaktiken. Lärandemålet "*redogöra för språkets och språkandets betydelse för undervisning och lärande i en yrkeskontext*" behandlas i föreläsningar som introducerar studenterna i akademiskt skrivande och läsande, ett spår som senare fördjupas successivt genom utbildningen. En föreläsning presenterar teorier och forskning om språkets och språkandets betydelse för undervisningen, lärandet och interaktionen i klassrummet. Koppling görs till didaktiska frågeställningar inom yrkeslärande. Examination sker genom bearbetning i diskussionstrådar samt genom skriftlig individuell uppgift där studenterna diskuterar sitt personliga förhållande till sitt yrkesområde. Studenterna ska i uppgiften reflektera kring språkandets roll och betydelse utifrån ett yrkesdidaktiskt perspektiv i relation till egna erfarenheter och kurslitteratur.

Undervisning och uppgifter om skolans samhällsuppdrag, värdegrund, styrdokument läroplansteori etc. utgår från ett yrkesutbildningsperspektiv. Begreppet värdegrund bearbetas till exempel i föreläsningen *Yrkesutbildningens framväxt* och avslutas med en diskussion kring begreppet i relation till möte med och undervisning av yrkes elever. Som ett led i internationellt forskningssamarbete får också studenterna ta del av en föreläsning om demokrati, jämställdhet, etnicitet och politisk makt av en polsk forskare. Juridiska frågeställningar behandlas exempelvis i en case-uppgift och värdegrundsuppdraget och målstyrningen i en lärarintervju med efterföljande rapport.

De examinerande uppgifterna är formulerade så att bedömningskriterierna ska framgå av uppgiftsformuleringen, genom bland annat användandet av aktiva verb och begrepp, som till exempel *redogöra för* och *problematisera*. Dessa definieras och exemplifieras i ett särskilt kursdokument för att hjälpa studenterna att förstå vad som krävs för betygen G och VG. Examinationen sker genom en kombination av formativa moment, främst deltagande i diskussionstrådar, samt summativa moment till exempel i form av skriftliga inlämningsuppgifter.

Den andra kursen, **Den lärande eleven**, har elevfokus, det vill säga på den som ska lära sig något genom utbildning (relaterat till den didaktiska frågan om *vem* som ska undervisas). De mer teoretiska inslagen berör teorier om lärande och kunskapsfilosofi för att ge redskap att problematisera kunskapsbegreppet och lärandeprocesserna. Samtidigt utvecklas den pedagogisk-didaktiska grunden med fokus på teoretiska,

specialpedagogiska och utvecklingspsykologiska perspektiv på elevens lärande samt elevens sociala och kulturella förutsättningar för lärande. Teorin vävs samman i konkreta uppgifter där de studerande genom att reflektera över de olika teorierna får knyta an till konkreta exempel i uppgifter som berör olika aspekter av frågor kopplade till de didaktiska frågorna *vad? hur? och varför?*

Kunskap och lärande bearbetas utifrån olika teoretiska perspektiv, forskningsresultat, lärares erfarenhet och studentens egna erfarenheter och föreställningar. Momentet innehåller föreläsningar om lärande, kunskap, elevers olika förutsättningar och om vuxnas lärande. För att belysa elevers olika förutsättningar för lärande skapar studenterna i en gruppuppgift ett fall med elev i en utsatt situation som påverkar situationen i skolan. Fallet analyseras utifrån kurslitteraturen.

Vid kursstart gör studenterna en så kallad föreställningskarta där deras egna föreställningar om elevers förutsättningar för lärande blir dokumenterade. Halvvägs in i kursen kommer en examination där de ska analysera sina tidigare föreställningar utifrån kursens litteratur och innehåll; Vad har du fått bekräftat/förstärkt? I vad blir du utmanad? Vad saknades i din föreställningskarta? Skolans uppdrag och lärarens roll är en viktig del av uppgiften.

Den senare delen av kursen omfattar **yrkesdidaktik och yrkesämnesdidaktik**. Det tydligast didaktiska lärandemålet lyder *"redogöra för och problematisera hur perspektiv på kunskap och lärande påverkar utformningen av undervisningen i det egna yrkesämnet"*. I didaktiken ingår även användning, problematisering och värdering av digitala lärresurser i undervisningen. Såväl yrkesdidaktik som yrkesämnesdidaktik har egna studiehandledningar med litteratur och uppgifter som utförs på närträff och i Canvas. Innehåll och progression genom hela utbildningen beskrivs i en särskild kursguide.

I **yrkesdidaktik**, 3 hp, behandlas det som är gemensamt för alla yrkeslärare och uppdraget att vetenskapligt förankra det yrkesdidaktiska forskningsfältet i studenternas kommande verksamhet. En uppgift handlar om att diskutera utformning av arbetsplatsförlagt lärande (APL) på den egna skolan eller en skola i kommunen, i relation till utredningsrapporter, samt att problematisera hur perspektiv på kunskap och lärande påverkar utformningen av undervisningen. En annan uppgift handlar om att arbeta sig igenom modulen *Språk i yrkesämnen* på Skolverket, för att därefter välja ut ett lärandeobjekt/arbetsområde i sin (tänkta) framtida undervisning och i rapportform skriva ett yrkesdidaktiskt övervägande (U/G/VG). Studenten utgår från styrdokument och anknyter till kurslitteratur. Man diskuterar och kommenterar också sina studiekamraters texter.

I **yrkesämnesdidaktik**, 3 hp, ingår studenterna i grupper utifrån respektive programinriktning (utifrån i vilka program de ämnen de antagits i kan förekomma på gymnasiet). Grupperna leds av lärare med specifik yrkeslärarbakgrund inom programinriktningen för att kunna göra kopplingen mellan teori och praktik. Uppgifterna är också specifika för programinriktning. Ett konkret exempel från den yrkesämnesdidaktiska grupperingen Bygg och VVS är att studenten ska intervjua tre lärare (både yrkes- och ämneslärare) om hur de använder digitala lärresurser och vilka didaktiska vinster de ser med detta. Studenten ska sedan fundera på hur hen själv skulle vilja/kunna använda dem i sitt/sina bygg- eller VVS-ämnen. En annan uppgift är att utifrån styrdokumentet planera ett avsnitt eller en lektion i ämnet, diskutera hur och varför hen väljer att göra som hen gör. Reflektioner och slutsatser ska kopplas till det huvudinnehåll kurs 2 har och den litteratur som ingår. Liknande uppgifter finns även inom de övriga yrkesämnena, men anpassade till de respektive yrkesämnenas olika problemområden.

I programmets tredje kurs, **Verksamhetsförlagd utbildning 1 och 2** fördjupar studenten sina teoretiska kunskaper om didaktik, ämnesdidaktik och metodik i mötet med praktik, genom att planera och genomföra undervisning i sina egna ämnen. Under närträffar, och i de uppgifter som examineras av lärosätet, får studenten arbeta med såväl skolans styrdokument som aktuell forskning gällande framgångsrik undervisning och sätta detta i relation till de erfarenheter som görs under den skolförlagda delen av VFU. Föreläsningar, workshops med yrkeserfarna lärare samt uppgifter handlar om att planera för undervisning utifrån styrdokument, genomföra och analysera klassrumsobservationer samt att använda röst och kropp i professionen.

I fjärde kursen **Leda lärande** behandlas ledarskap utifrån lärarens uppdrag att skapa förutsättningar för elevers lärande. Lärandemålet "*redogöra för och problematisera aktuella teorier om lärares ledarskap*" behandlas bland annat genom en uppgift där studenten ska reflektera över sitt eget ledarskap i förhållande till litteratur och teorier i en podd (U/G). Olika perspektiv på ledarskap i en skolkontext diskuteras och redovisas i diskussionstrådar och under zoomseminarier utifrån teman som kommunikation och konflikthantering, mångfald och normer och kommunikation, relationer och grupprocesser (U/G). I diskussionerna bearbetas kurslitteratur, grupparbeten och intervjuer med skolledare. Temana knyts ihop med en individuell reflektionsrapport kring det egna ledarskapet i relation till relevant kurslitteratur, grupparbete och redovisning (U/G/VG). Kursens sista uppgift handlar om att besvara en given debattartikel genom att integrera teorier och begrepp från kurslitteraturen med egen praktisk erfarenhet. Uppgiften tränar studenternas förmåga att argumentera och inta olika förhållningssätt.

I denna kurs återkommer **yrkesdidaktik 2,5 hp** och **yrkesämnesdidaktik 2,5 hp**. Det lärandemål som didaktiken examinerar är "*problematisera lärares ledarskap utifrån ett yrkesämnesdidaktiskt perspektiv*". Som tidigare träffar studenten sina yrkesdidaktiklärare på närträffar och via lärplattformen. I uppgiften i yrkesdidaktiken, *Yrkets kärna*, gäller det att skissa på ett arbetssätt med hänsyn till den pedagogiska situationen med utgångspunkt från vad studenten uppfattar som det centrala i den tidigare yrkesverksamheten och begrepp som identifieras för att förstå och handskas med verksamheten. Tyst kunskap och relationen mellan teoretisk kunskap och praktisk kunskap problematiseras. Detta är en nyckeluppgift som är viktig för studentens förståelse av sitt ämne, för att sedan kunna skapa förutsättningar för sina elevers lärande i gymnasieskolan. Yrkesläraren behöver använda sig av både yrkesämneskunskaper och pedagogisk kompetens. Dessa kompetenser är viktiga för yrkeslärares ledarskap och kan ses som det redskap som yrkeslärare behöver för att kunna leda eleverna i deras lärande. Här problematiseras bland annat vad ett yrkesämne går ut på, vad yrkes elever ska lära sig, hur, när och varför de ska lära sig samt vad yrkesämnet syftar till att utveckla. Uppgiften i yrkesämnesdidaktiken låter studenterna problematisera och planera ett moment utifrån styrdokumentet och litteratur med särskild hänsyn tagen till elevers motivation. Den individuella skriftliga planeringen behandlas i ett seminarium där studenterna inom yrkesämnesgruppen återkopplar på varandras planeringar/lösningar.

I programmets femte kurs **Bedömning, betygsättning och VFU3** får studenten utveckla teoretiska och praktiska kunskaper i bedömning, betygsättning och utvärdering med fokus på yrkesrelaterat lärande. Kursen utgår från föreläsningar om formativ och summativ bedömning, bedömning av yrkeskunskaper under APL samt etiska aspekter i relation till bedömning. I undervisning och examination diskuteras bland

annat olika sätt att mäta kunskap, användning av digitala hjälpmedel i samband med prov och bedömning samt återkopplingens betydelse. Examinationerna gäller bland annat att demonstrera förmågan att konstruera olika typer av bedömningsunderlag, en salstentamen som föregås av workshop, gruppseminarier, individuella inlämningsuppgifter, diskussionstrådar och multimodala loggböcker.

Yrkesdidaktiken och **yrkesämnesdidaktiken** utgör i kurs 5 totalt 5 hp. Lärandemålen som examineras är *"med utgångspunkt i styrdokumentet konstruera bedömningsunderlag med anknytning till den egna ämneskombinationen"* samt *"redogöra för och problematisera olika metoder för att genomföra, dokumentera och kommunicera bedömning med anknytning till den egna ämneskombinationen"*. I yrkesdidaktiken behandlas trepartssamtal under APL samt återkoppling, kamratrespons och självskattning. Föreläsningarna problematiserar hur man gör bra prov och bedömningsunderlag samt tar upp reliabilitet och validitet, liksom etiska och moraliska aspekter på bedömning.

Bedömningsunderlag från egen verksamhet eller VFU analyseras i en workshop. I yrkesämnesdidaktiken diskuteras olika former för bedömning i förhållande till målen. Studenten konstruerar en uppgift eller ett bedömningsunderlag tänkt för sitt ämne. Val av metoder ska motiveras och underbyggas med kurslitteratur. Uppgiften redovisas i form av en rapport och en inspelad film, där studenten får lyfta ett bedömningsdilemma från sin planerade undervisning.

Utbildningens avslutande kurs, **Vetenskaplig metod, utvecklingsarbete och VFU4**, består av två delkurser. Den ena delkursen handlar om hur man utvecklar sin undervisning i skolan. Med hjälp av vetenskapliga verktyg och teorier genomför studenten ett utvecklingsarbete vars resultat redovisas i en rapport. Utvecklingsarbetet är ett självständigt arbete på 7,5 hp och motsvarar ett slags examensarbete. I kursen ska studenten demonstrera kunskap i att identifiera, formulera och avgränsa en didaktisk frågeställning, planera och genomföra undervisning utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, välja och tillämpa relevant utvärderingsmetod, sammanställa empiriskt material och känna till juridiska begränsningar och etiska principer. Den andra delkursen utgörs av den avslutande VFU:n, där studenten, förutom att självständigt kunna planera undervisning, även ska undersöka och föreslå verksamhetsutvecklande arbete på skolan.

Utvecklingsområden

Vetenskaplig litteratur och vetenskapligt förankrad kurslitteratur används genomgående. Eftersom forskning specifikt inriktad på olika yrkesämnesdidaktiska innehåll är begränsad är det en utmaning att hitta relevant litteratur som är specifikt anpassad för de olika inriktningarna. Därför är det viktigt att följa med i aktuell forskning för att komplettera den mer generella litteraturen. Exempelvis har kursledare och yrkesämnesdidaktiker i bedömningskursen skapat ett utrymme där artiklar och forskningsrapporter läggs upp för gemensamt bruk. Över kursgränserna sker träffar mellan verksamma lärare, doktorander samt forskare varje termin, vilket ger möjlighet att diskutera och utbyta erfarenheter för att utveckla undervisningen i yrkesämnesdidaktiken. De lärosätesövergripande träffarna i yrkeslärarnätverket kan även de utnyttjas för att ge tips om relevant litteratur och forskning inom de olika yrkesämnesdidaktiska fälten.

Föreläsningar och litteratur kring flerspråkighet och vuxnas lärande diskuteras just nu. Det är eftersatta områden som identifierats under arbetet med kvalitetsuppföljningen. Studenter placeras ofta i

mångkulturella skolmiljöer under sin VFU och efterfrågar stöd inom området. Det är också vanligt att yrkeslärarstudenter VFU-placeras inom vuxenutbildningen eller att de redan arbetar med vuxna elever. En lektor disputerad i pedagogik i vuxnas lärande och livslångt lärande arbetar nu exempelvis med att ta fram relevant material för undervisning och examination av aktuellt lärandemål i kurs 2. Bland annat är en film om vuxnas lärande under framtagande.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

2. För yrkeslärarexamen ska studenten

- visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Dessa exempel kan bestå av kursmål, lärandeaktiviteter, hur examinationsuppgifter är utformade och vilka bedömningskriterier som används.

Examensmålet uppfylls genom växelspel mellan teoribearbetning i UVK och tillämpning under VFU. Lärandemålen för VFU har en nära koppling till lärandemålen i UVK. Hur den didaktiska teorin behandlas i UVK framgår under Mål 1. Ett exempel är att specialpedagogik, som är en central komponent i att "stimulera varje elevs lärande och utveckling" behandlas i den andra kursen, **Den lärande eleven**, som föregår den första VFU:n. Lärandemålet "redogöra för och problematisera olika specialpedagogiska förhållningssätt till undervisning och lärande" examineras här genom en skriftlig inlämningsuppgift. Utifrån en fallbeskrivning av en fiktiv elevs situation ska studenten problematisera olika förhållningssätt till undervisning och lärande med beaktande av olika specialpedagogiska perspektiv och lärandestrukturer hämtade från kurslitteraturen. I princip alla uppgifter inom yrkesdidaktiken och yrkesämnesdidaktiken är kopplade till planering och genomförande av undervisning och syftar till att studenten ska få träna sig i att erbjuda varje elev den bästa undervisningen utifrån dennes förutsättningar. Varje yrkesämnes didaktikuppgift(er) i kursen **Den lärande eleven** inleds exempelvis med "I lärsituationen är det av vikt att ha en didaktisk förståelse för vad som ska läras, hur det ska läras och varför. Fokus måste vara att skapa goda förutsättningar för eleverns lärande". Under den första VFU-kursen ska VFU-målet "planera och genomföra undervisning med beaktande av olika elevers förutsättningar, samt under handledning reflektera över specialpedagogiska behov" som är kopplat till ovanstående examineras.

Examinationen av lärandemålen i VFU har särskild betydelse för att säkerställa måluppfyllelsen. Lärandemålen är skrivna med en progression och går från att studenten i **VFU1** "med handledning ska

kunna..." till att i **VFU2** "med viss handledning kunna..." för att i **VFU3** och **VFU4** "självständigt kunna..." det målen kräver. De lärandemål som särskilt berör examensmålet uttrycks i **VFU3** och **VFU4** som:

- *planera, leda och genomföra och utvärdera längre perioders undervisning i den egna ämneskombinationen med utgångspunkt i skolans styrdokument och teoretiskt förankrat i ämneskunskap och ämnesdidaktik*
- *identifiera elevers olika förutsättningar och specialpedagogiska behov och vidta relevanta åtgärder vid planering, genomförande och utvärdering av undervisning*
- *organisera, genomföra och utvärdera undervisning som är tydligt förankrad i olika ämnesdidaktiska perspektiv, med utgångspunkt i goda ämneskunskaper och med prövande förhållningssätt.*

Målen examineras genom fullgjord VFU och examineras med stöd av de bedömningsunderlag som LLU fyller i och som ligger till grund för examination. Till respektive lärandemål finns ett antal konkretiserade exempel angivna för att LLU lättare ska kunna bedöma grad av måluppfyllelse för studenten. Exempelvis förtydligas det andra målet ovan i mallen för bedömningsunderlaget som att studenten:

- *beskriver vilka förutsättningar och specialpedagogiska behov eleven har*
- *medvetet planerar och genomför inkluderande undervisning*
- *medvetet använder strategier baserade på forskning och beprövad erfarenhet för att skapa likvärdighet i undervisning där inkludering inte är möjlig*
- *tar hjälp av specialpedagoger och speciallärare för att tillgodose elevers olika förutsättningar och behov*
- *utvärderar undervisningen utifrån ett specialpedagogiskt perspektiv*

Under programmets tredje kurs, **Verksamhetsförlagd utbildning 1 och 2 (VFU1 och VFU2)**, genomförs ett trepartssamtal mellan student, LLU och universitetets lärarutbildare. Det sker fysiskt eller digitalt, beroende på geografiska förutsättningar, men kan sägas vara likvärdigt då förberedelser, genomförande och efterarbete är identiskt och då det digitala samtalet utgår från en filmad lektion. LLU får i förväg detaljerande instruktioner kring hur trepartssamtalet kommer att gå till och hur LLU och student ska förbereda sig. Som underlag för trepartssamtalen skriver studenten en självvärdering som har samma uppbyggnad som bedömningsunderlagen. Detta gör att samtalet utgår från studentens uppfattning och ger studenten en aktiv roll.

Under **VFU1 och VFU2** deltar studenten i föreläsningar och workshops som ger teoretisk grund och övning gällande planering av undervisning med utgångspunkt i styrdokument. Studenten utformar en egen pedagogisk planering utifrån principen för konstruktiv lärläring, vilken de får formativ återkoppling på under trepartssamtalet med lärosätet. Utifrån sin pedagogiska planering spelar studenten in en filmad undervisningssekvens med fokus på lektionsinledningen, vilken också diskuteras under trepartssamtalet.

Studentens färdigheter och förmågor fördjupas under följande VFU-kurser. När lärare sätter betyg ska de enligt Skolverket utgå från ett brett underlag så att de allsidigt kan utvärdera elevers kunskaper i förhållande till kunskapskraven. I **VFU3** som ingår i femte kursen, **Bedömning, betygsättning och VFU3**, övas bland annat studenternas förmåga att göra bedömningar av muntliga presentationer i sina ämnen för att sedan kunna göra en relevant återkoppling till eleverna. Målen att självständigt kunna "planera,

leda och genomföra och utvärdera längre perioders undervisning i den egna ämneskombinationen med utgångspunkt i skolans styrdokument och teoretiskt förankrat i ämneskunskap och ämnesdidaktik” och ”organisera och dokumentera bedömning och, i förekommande fall, betygsättning av elevers lärande, samt under handledning, på tillämpliga sätt, kommunicera detta med elever, vårdnadshavare och personal” examineras genom att studenterna planerar en muntlig bedömningsuppgift på universitetet, genomför och kommunicerar den på skolan med sina elever. Studenterna arbetar också parallellt med en digital multimodal loggbok som de själva administrerar. De arbetar med tre uppdrag som har anknytning till digitala verktyg i arbetet med bedömningens olika dimensioner. Loggboken skapar förutsättningar att träna på plattformarbete inför sitt läraruppdrag som kräver god kommunikation med såväl vårdnadshavare som APL-plats.

Som exempel på planering, genomförande och utvärdering av *”den pedagogiska verksamheten i övrigt”* kan ges att den sista kursen, **Vetenskaplig metod, utvecklingsarbete och VFU4**, behandlar didaktiskt utvecklingsarbete. Examinationen sker i form av att studenterna skriver ett självständigt arbete på 7,5 hp, kallat utvecklingsarbete. Strukturen på utvecklingsarbetet kan jämföras med det systematiska kvalitetsarbete som alla lärare på en skola ska vara delaktiga i. I utvecklingsarbetet ska studenten visa förmåga att identifiera ett utvecklingsområde kopplat till undervisning på sin VFU-placering. Studenten ska sedan visa förmåga att planera ett förbättringsarbete utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och även visa färdigheter att genomföra och utvärdera planerade åtgärder. Utvecklingsarbetet är en syntes av viktiga delar av utbildningen, exempelvis förmågan att knyta an till forskning, att arbeta prövande och professionsutvecklande samt att sammanfatta rön och resultat i en vetenskaplig rapport.

Utvecklingsområden

De utvecklingsområden som vi har identifierat beträffande examensmålet är att vissa studenter saknar tillräckliga yrkesdidaktiska kunskaper vid sina första VFU-perioder. Detta har lett till att yrkesämnesdidaktiken i andra kursen förstärkts och LLU lägger större fokus på hur studenterna tillämpar sina yrkesämneskunskaper i VFU4. Åtgärderna måste utvärderas. Ett annat utvecklingsområde gäller kompetensutveckling av LLU:er. Få har genomgått handledarutbildning. För att kompensera detta, stärka dem i sitt uppdrag och säkra kvaliteten i bedömningen av studenten, genomförs LLU-dagar riktade mot yrkesprogrammen. Att utveckla formerna för dessa och frågan om hur LLU skall motiveras att delta är föremål för diskussion och arbete när personal inom programmet möts.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

3. För yrkeslärarexamen ska studenten

- visa **förmåga** att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens både i yrkesämnet och i det pedagogiska arbetet.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Dessa exempel kan bestå av kursmål, lärandeaktiviteter, hur examinationsuppgifter är utformade och vilka bedömningskriterier som används.

Genomgående i utbildningen varvas teoretiska och praktiska uppgifter och konkretiseras i relation till det framtida yrket som yrkeslärare, både med fokus på att undervisa i sitt specifika yrkesämne och med fokus på mer allmänna kunskaper i relation till det pedagogiska arbetet. Studenterna får med stegrande krav på referensramen kontinuerligt reflektera över sin egen professionsutveckling. Detta syftar till att utveckla förmåga att själv fortsätta att utvecklas som lärare i sin profession efter avslutad utbildning. Nedan lyfts några konkreta exempel på uppgifter, specifika mål och examinationsuppgifter från olika kurser för att visa på progressionen.

Att få syn på sina egna och andras föreställningar är en viktig utgångspunkt för fortsatt lärande. I programmets andra kurs, **Den lärande eleven**, gör studenterna i par på den första närträffen så kallade föreställningskartor (se även Mål 1). Det är en form av fördjupad intervju som syftar till att synliggöra vilka föreställningar studenten har kring en viss frågeställning. I det här fallet vilka föreställningar studenten har om elevers förutsättningar för lärande. I en examination senare i kursen analyserar studenten sina tidigare föreställningar utifrån kurslitteratur och kursens innehåll för att klargöra frågorna: Vad får du bekräftat/förstärkt? I vad blir du utmanad? Vad saknades på din föreställningskarta utifrån vad kursen tagit upp?

Under **VFU4**, i den avslutande kursen på utbildningen, används föreställningskartor på nytt. Denna gång ska studenterna verbalisera sina föreställningar om vad det är som utmärker dem som professionella lärare. I uppgiften ska de sedan skriftligt analysera sina föreställningar utifrån kurslitteratur och

erfarenheter från hela utbildningen. De ska även reflektera över sitt behov av utveckling. På ett seminarium redovisar och diskuterar studenterna sina analyser.

I VFU-perioderna finns lärandemål om att redogöra för (**VFU1**), diskutera (**VFU2**) respektive analysera (**VFU4**) den egna professionsutvecklingen samt identifiera behov av utveckling. I **VFU2** utvärderar och analyserar studenterna sin egen professionsutveckling utifrån VFU-lärandemålen i tre steg genom muntliga seminarier (U/G). I en annan uppgift observerar studenterna lärares undervisning i syfte att beskriva och reflektera över andras och egen undervisningen samt hur den observerade undervisningen förankras i styrdokument, ämneskunskap och yrkesämnesdidaktik. Detta examineras skriftligt (U/G/VG). Även under de trepartssamtal som genomförs under VFU-kursen ges studenterna möjlighet att utvärdera sin professionsutveckling, med fokus på undervisningen, utifrån lärandemålen. Vad gäller behov av utveckling ingår i **VFU2** ett seminarium där studenterna i mindre grupper tittar på varandras filmade lektionsinledningar och diskuterar utvecklingsområden. Ytterligare ett exempel är en skriftlig examinationsuppgift, "Analys av egen undervisning", där studenten bland annat ska identifiera utvecklingsområden med utgångspunkt i egna erfarenheter samt styrdokument och forskning. För att få VG behöver studenten granska den egna praktiken med ett kritiskt öga och föra ett nyanserat resonemang kring det komplexa mötet mellan teori och praktik.

Fjärde kursen, **Leda lärande**, inleds med en föreläsning och ett seminarium kring ledarskap i klassrummet. Tanken är att skapa relationsytor mellan studentens eget ledarskap och teorier och litteratur om ledarskap. Bland annat behandlas professionsetik som omdömesförmåga och *growth mindset* (dynamiskt tänkesätt). Kursens första uppgift, där studenten ska reflektera över sitt eget ledarskap i förhållande till litteratur och teorier mynnar ut i en podd. Studenten gör koppling till tidigare reflektioner kring sin professionsutveckling. Inom yrkesdidaktiken och yrkesämnesdidaktiken i kursen synliggörs studenternas kompetens inom yrkesområdet och hur den kan och måste utvecklas. Det är synnerligen viktigt att detta lyfts i utbildningen då många studenter kommer att undervisa i ämnen som de inte har fått behörighet i när de får en tjänst. Eftersom många studenter redan jobbar som yrkeslärare finns denna erfarenhet ofta i gruppen, vilket kan bidra till diskussionerna vid olika seminarietillfällen. Detta berörs särskilt i uppgiften *Yrkets kärna*, tidigare behandlad under Mål 1.

I sista kursens utvecklingsarbete behandlas examensmålet genom att studenten identifierar och angriper ett problem inom yrkesdidaktik (yrkesundervisning och yrkeslärande) som uppmärksammas i den egna praktiken. Lösningarna utvärderas av elever och kollegor på VFU-skolan eller arbetsplatsen, vilket i sin tur skapar förutsättningar för praktisk skolutveckling. I ett oppositionsseminarium bearbetas studentens utvecklingsarbete av opponent och seminarieledare (se vidare Mål 2).

Utvecklingsområden

I samband med de trepartssamtal som genomförs har universitetets lärarutbildare mer systematiskt även ägnat tid åt att utbilda LLU i professionsutvecklande samtal. Utöver detta är filmer under framtagande för att stötta LLU i deras uppdrag.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Redogör också för hur det säkerställs att studenterna uppnår den del av examensordningens mål som gäller jämställdhet, dvs. *visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten.*

KAU har liksom övriga lärosäten fått ett regeringsuppdrag att jämställdhetsintegrera verksamheten. I den handlingsplan som fastställts fastslås att jämställdhetsperspektivet ska ingå i alla utbildningar och framgå i examensmål, kursplaner och utbildningsplaner. KAU har beslutat att prioritera lärarprogrammen samt andra professionsprogram med sned könsfördelning. LUN har genomfört en översyn över lärarprogrammen och initierat åtgärder.

Den översyn som gjorts visar dock att examensmålet "*visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten*" berörs i någon omfattning i programmets samtliga kurser. I den första kursen, **Skola som system och idé**, behandlas genus och jämställdhet specifikt, men integreras även i övrigt kursinnehåll. Under utbildningens gång blir jämställdhetsperspektivet alltmer inbyggt i komplexa frågeställningar. Detta gäller inte minst VFU. Här ges några exempel.

I **Skola som system och idé**, sätts skolans styrning, svenska skolväsendets historia och värdegrund i relation till jämställdhet och genus. I en föreläsning om yrkesutbildningens framväxt lyfts bland annat upp kvinnorörelsens betydelse för demokratin i Sverige, kvinnornas roll i tillverkningsindustrin under krigstiden, men också löneskillnader och ledarskapspositioner både nationellt och internationellt. Föreläsningen belyser värdegrundsfrågor ur ett intersektionellt perspektiv. I diskussioner problematiseras val av yrkesutbildning utifrån ett genusperspektiv och hur undervisning påverkas i grupperingar med bara pojkar eller enstaka flickor i en traditionellt mansdominerad grupp på yrkesprogram. Examensmålet examineras här genom en skriftlig uppgift.

I andra kursen, **Den lärande eleven**, problematiseras jämställdhet och genus i undervisning och skola ur ett normkritiskt perspektiv, särskilt med fokus på ungdomars identitetsskapande. En uppgift handlar om ungas individuella och sociala förutsättningar för lärande. Uppgiften stöds av en föreläsning och litteratur som belyser problematiken ur bland annat ett genusperspektiv.

Det innehåll som studeras i UVK-kurserna ska fungera som en teoretisk grund för VFU. I samtliga VFU-perioder finns ett lärandemål som berör jämställdhet, som formuleras som att studenten ska kunna "*reflektera över*", "*med viss handledning integrera*" respektive "*integrera ett normkritiskt perspektiv i den*

pedagogiska verksamheten med fokus på jämställdhet och jämlikhet”. Efter första VFU-perioden, **VFU1** och **VFU2**, ska erfarenheterna från VFU och intervjuer med lärare och elever examineras muntligt med stöd av Gy11 och litteratur på ett seminarium. I de senare VFU-perioderna, **VFU3** och **VFU4**, examineras målet under VFU:n. I bedömningsunderlaget för sista VFU-kursen uttyds målet som att studenten:

- *bemöter och ger utrymme till elever utifrån en medveten strategi med syfte att öka jämställdhet och jämlikhet både i direkta undervisningssituationer och i övrig verksamhet*
- *undervisar om jämställdhet och jämlikhet eller medvetet och strukturerat använder normkritiska perspektiv i undervisning om annat innehåll*
- *bidrar till att lyfta normkritiska perspektiv i kollegiala samtal och skolutvecklingsarbete*

Under sista närträffen för **VFU2** håller kursledarna i en kombinerad föreläsning/workshop som syftar till att konkretisera det aktuella lärandemålet. Under passet ges exempel på hur man som lärare kan arbeta med jämlikhet, jämställdhet och normkritik inom ramen för den ordinarie undervisningen. Studenterna får också göra olika självskattningar och delta i diskussioner.

I fjärde kursen, **Leda lärande**, diskuteras jämställdhetsperspektivet i samband med likabehandling samt hantering av konflikter, mobbing och trakasserier. Jämställdhetsfrågorna har beröring med lärandemålen i termer av att problematisera ledarskap ur ett mångfaldsperspektiv, diskutera teorier om värdegrundsarbete samt analysera inverkan av normer och värden på innehåll och arbetssätt i undervisningen. Den examinerande uppgiften består av att med hjälp av intervju med skolledare skriftligt analysera kommunikation, värdegrunds- och likabehandlingsarbete i en skola. Till uppgiften hör att reflektera kring normkritiska perspektiv och lärarens roll som normskapare med uppgift att inkludera. Uppgiften ska bland annat problematisera ledarskap ur ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv med hänsyn till konflikthantering och gruppdynamiska utmaningar, det vill säga hur läraren ska kunna undvika diskriminering och kränkande behandling. Uppgiften bearbetas i ett grupparbete och redovisas i ett examinerande seminarium och en individuellt skriven text.

Utvecklingsområden

LLU som handleder under VFU har upplevt att de saknat tillräcklig kompetens att bedöma uppfyllelsen av det jämställdhetsrelaterade lärandemålet, varför KAU satt in särskilda åtgärder för att stärka kompetens hos LLU på området. En föreläsning har hållits om genuspedagogik med inbjuden föreläsare och 120 deltagare, jämnt fördelade mellan LLU och studenter. En särskild VFU-dag för LLU under ht 2018 avhandlade normkritik och hur lärandemålet kan bedömas.

Webbutbildningen ”Genusmedveten undervisning” och poddar har nyligen tagits fram för fortbildning av lärare och för undervisning inom programmet. Särskilda lärandemål där jämställdhet är tydligt framskrivet och examineras genom uppgifter på lärosätet behöver arbetas fram.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Centralt i säkrande av examensmålen är att examinatorer och kursansvarigs uppgifter tydliggörs. Till kursansvarigs ansvar hör att uppföljning av studenternas prestationer och synpunkter görs systematiskt på kursnivå. Kursledare, programledare och examinator diskuterar kursernas resultat på särskilda kursmöten vilket kan leda till förändringar av genomförande, innehåll och eventuellt kursplaner. Kursutvecklingen görs i form av kollegialt lärande. En matris över hela programmet arbetades fram 2017-2018 med syfte att synliggöra innehåll och progression samt underlätta kvalitetsuppföljningen. Matrisen ger en bild av programmets alla kurser utifrån de uppgifter som examinerar examensmålen. Rubrikerna i matrisen är Uppgift/tema, Kursinnehåll, Lärandemål, Litteratur, Övriga resurser, Aktiviteter, Förmågor och färdigheter, Examination, Beräknad tidsåtgång för studenterna, Omfattning, Examensmål, Analys och Åtgärd. Matrisen utgör ett viktigt underlag för diskussionen på mötena, då man särskilt diskuterar de åtgärder som vidtagits sedan föregående möte, eventuella förändringar och de kursvärderingar som inkommit. Kursledare för kontinuerligt in de förändringar som görs i kursen i matrisen, vilken är tillgänglig för kursledare, examinatorer och programledaren.

Yrkeslärarprogrammets alla kurser ligger på Institutionen för pedagogiska studier, IPS, vilket underlättar samordningen av kurserna. Det nära samarbetet med kursledare i KPU och programledare för KPU, vidgar kontaktytorna och främjar samarbete och utveckling.

Kontinuerlig uppföljning av kurser och program vid KAU sker med stöd av ett universitetsgemensamt systemstöd för inhämtning och dokumentation av studenters och ansvariga lärares synpunkter. Systemet bygger på standardiserade digitala enkäter som besvaras av studenter. Det kommer att finnas möjlighet att komplettera med kurs- och programspecifika frågor, men av systemtekniska skäl är detta komplicerat, varför kompletterande uppföljning får ske utan systemstöd. Enkäterna sammanställs automatiskt i ett dokument som bildar stomme för den analys som ska skrivas av kursansvarig. Kursanalysen omfattar beskrivning av åtgärder som genomförts sedan föregående analystillfälle, resultat av kursenkäten, lärarnas erfarenheter, kursansvarigs bedömning samt föreslagna förändringar till nästa kurstillfälle. Tyvärr är svarsfrekvensen på enkäten ofta låg. Därför kompletteras den i kursanalysen med annat material som

visar studenternas uppfattning, såsom muntlig formativ värdering. Som regel görs i alla kurser en muntlig eller skriftlig utvärdering på plats under terminens sista närträff.

Kursvärderingsanalyserna följs kontinuerligt upp av programledare. Programledaren ansvarar för att göra och följa upp programanalyser baserad på studenternas programutvärderingar. Som stöd för programledaren i arbetet med programmets kvalitet finns ett programråd. Programrådet består av lärar- och studentrepresentanter utsedda av prefekter respektive studentkåren samt programledare som ordförande. Det har ett övergripande kvalitetsansvar för programmet, ansvarar för att examensmålen uppnås, svarar för samordning, kontinuitet och progression av programmets hela innehåll samt fungerar som referensgrupp för programledaren i bland annat utvecklingsfrågor och omvärldsanalys. Programrådet kan ta initiativ till utveckling och förbättring av programmet. Programråden verkar på uppdrag av LUN och rapporterar till LUN, bland annat genom regelbundna formaliserade programledarmöten med dekan/prodekan.

I exempelvis **Bedömning, betygsättning och VFU** används de avslutande seminarierna för att fånga upp studenternas åsikter och förändringsförslag, likaså i **Vetenskaplig metod, utvecklingsarbete och VFU**.

Programanalysen har motsvarande uppbyggnad som kursanalysen. Kurs- och programanalyser publiceras och görs tillgängliga för nuvarande och kommande studenter på universitets hemsida. Berörd personal får en länk till analysen när den är publicerad. I det halvautomatiserade systemet ges påminnelser som successivt eskaleras till högre beslutsnivå om analysen inte publiceras för att försäkra att rutinen alltid följs.

Övergripande beslut om utbud och åtgärder för att utveckla programmen fattas av LUN efter beredning och utredning av sitt kansli, som består av chef och fyra heltidsanställda utbildningssamordnare. Genom kansliets försorg sker även samordning mellan programledare och institutioner. Kansliet driver, medverkar och ger beredningsstöd till utredningar med deltagande av lärare och studenter. Kursplaneberedning sker genom LUN:s försorg i den så kallade kursplanegruppen som består av prodekan, två lärar- och två studentrepresentanter samt en utbildningssamordnare som beredande tjänsteman

Utvecklingsområden

När det gäller utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination är programmatrisen ett viktigt underlag eftersom den ger en överblick över hela utbildningen, och nämnda aspekter diskuteras på kursnivå och programnivå. Detta sker systematiskt och kontinuerligt.

LUN har identifierat ett antal utvecklingsområden som är gemensamma för all lärarutbildning vid KAU, vilka har infogats i programmatrisen för yrkeslärarprogrammet. De områden som särskilt kartlagts med hjälp av matrisen och som nu arbetas med är digitalisering, jämställdhetsintegrering, interkulturalitet och flerspråkighet.

KAU har en väl utbyggd organisation för att stötta studenterna att kunna genomföra sina studier i avsedd tid. Stödinsatserna samordnas inom programmet *Framgångsrika studier*. KAU har tillskjutit särskilda resurser för att stimulera genomströmning och kvarvaro, bland annat till biblioteket för att ge extra stöd till skrivhandledning och att utveckla studieteknik inom ramen för bibliotekets skrivverkstad. Studenter

som har problem med måluppfyllelsen i relation till det språkmål som finns i en majoritet av programmets kurser hänvisas till universitetets stödinsatser. I programmet arbetas för att fånga upp dessa studenter ännu tidigare än vad som idag är fallet.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Studentrepresentanter utsedda av studentkåren finns i alla beslutande och beredande organ vid KAU. I LUN och dess beredande organ tar studentrepresentanterna en mycket aktiv del i utvecklingen av utbildningen och dess kvalitet. Som ledamöter har även studenter möjlighet att väcka frågor för utredning och beslut. Dekanen har även månatliga möten med studentkåren.

En central roll i att följa upp och utveckla kvaliteten i programmet har programrådet (se Uppföljning, åtgärder och återkoppling). Studentperspektivet stärks genom att fasta representanter utses av studentkåren och arvoderas för att fånga upp medstudenternas synpunkter. Studenternas uppfattning har stor tyngd i programfrågor, särskilt eftersom de är de enda som deltagit i hela utbildningen. Programrådets möten dokumenteras i minnesanteckningar som sprids till studenter och lärare.

I kurserna finns olika former att ge studenter möjlighet att uttrycka synpunkter, även i form av formativ värdering som kan leda till åtgärder under pågående kurs. Det förekommer ofta att innehåll, examinationsformer och redovisningssätt diskuteras under pågående föreläsningar eller seminarier. Detta ger studenterna möjlighet att påverka utformningen av resten av kursen. Bland annat har studentsynpunkter lett till reviderade kursuppgifter, tydligare schema och studiehandledning och tydligare struktur på lärplattformen Canvas.

Den systematiska kursutvärderingen som sker med stöd av ett digitaliserat system (se Uppföljning, åtgärder och återkoppling) innebär att studentsynpunkter kontinuerligt beaktas i kursutvecklingen. Viktigt för att synliggöra studentinflytandet är att kursutvärderingarna tillgängliggörs för studenterna på KAU:s hemsida och redovisas vid kursstart. Åtgärder som vidtagits som ett resultat av kursvärderingarna redovisas vid kursstart med nästkommande studentgrupp. Studentsynpunkterna utnyttjas kontinuerligt för att utveckla kurserna. Exempel på förändringar grundade på kursutvärderingarna är flyttande av inlämning av examinationsuppgifter för att få jämnare arbetsbelastning och förändring av examinerande seminarieuppgifter.

Utvecklingsområden:

Det arbetas centralt med att utveckla den universitetsgemensamma digitala enkäten för att kunna komplettera med kurs- och programspecifika frågor. Det kommer troligtvis att innebära att fler studenter svarar på enkäten, vilket skulle ge studenterna ett större inflytande i kvalitetsarbetet.

Studentgruppens sammansättning i relation till exempelvis ålder gör att gruppen har svårt utnyttja sina formella rättigheter och engagera sig till exempel i programrådet. Fortsatt dialog med studentkåren krävs för att hitta nya former att tillvarata denna studentgrupps möjligheter till inflytande.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Utbildningen är utformad för att lägga grunden för att studenterna ska kunna utveckla en förmåga att ta till sig nya kunskaper och därmed stå rustade för att kunna hålla sig uppdaterade inom sitt fält även efter avslutad utbildning. Vidare är en viktig aspekt av utbildningen att skapa en förmåga att omsätta ett teoretiskt stoff i undervisning med hänsyn till elevernas förkunskaper och skilda bakgrund

Den förstärkning av VFU med hjälp av trepartssamtal och handledarutbildning som genomförts för att förstärka rättssäkerheten och förbättra handledningen, har även inneburit starkare samverkan med skolhuvudmän och LLU:er. För VFU finns en samverkansgrupp med företrädare för skolchefgruppen inom Region Värmland, programledare, dekan och andra universitetsföreträdare. Uppdraget gäller främst kvalitetsfrågor och gemensam planering av utbildningsaktiviteter och är inskrivet i avtalet om VFU.

I kurs- och programutvärderingar följs arbetslivsperspektivet upp. I de automatiserade programenkäterna är en av frågorna att ta ställning till om "Studierna har utvecklat sådana kompetenser som jag förväntar mig få användning för i mitt kommande yrkesliv". Utfallen diskuteras i programrådet. Det utvecklingsarbete som studenterna genomför under programmets avslutande kurs brukar lyftas som en värdefull erfarenhet som gör dem rustade för det systematiska kvalitetsarbete som ingår i deras framtida läraruppdrag.

KAU samverkar nära med skolor och kommuner. Det sker ett utåtriktat arbete, till stor del via Regionalt utvecklingscentrum för skola (RUC), genom fortbildningsdagar, forskningscirklar, fokusgrupper för datainsamling, longitudinella skolutvecklingsprojekt eller direkt på skolnivå där lärare och forskare utvecklar undervisning tillsammans och där även studenter medverkar. RUC organiseras från KAU, men skolhuvudmännen har styrelsemedverkan. Skolhuvudmännen representeras även av två ledamöter i LUN, vilket försäkrar att skolperspektivet förs fram i den strategiska planeringen och i uppföljningen av utbildningen.

En viktig koppling till arbetslivet utgörs av yrkeslärare som arbetar inom utbildningen. De är fortfarande aktiva i nätverk och styrelser. En av kursledarna har exempelvis UF-bakgrund med läraransvar för Värmlandsregionen och har suttit med i den nationella styrgruppen med ansvar för utbildningsmaterial. De yrkesämnesdidaktiker som arbetar både på yrkesprogram inom gymnasieskolan och på KAU är aktiva i skolornas programråd och samverkar med branscherna. Flera av de undervisande lärarna deltar också i aktionsforskningsprojekt och andra forskningsprojekt inom gymnasieskolans yrkesprogram. Allt detta bidrar till en god samverkan.

Utvecklingsområden:

KAU har slutit avtal med skolhuvudmännen för att göra samverkan om kompetensförsörjning systematisk. Genom skolhuvudmännens försorg ska de mest framstående lärarna göras tillgängliga för lärarutbildningen. Universitetet ska ta större ansvar för lärarnas kompetensutveckling. Värmlandsmodellen har nu börjat implementeras.

KAU och Göteborgs universitet har genom en enkätundersökning forskat om svensk yrkeslärarutbildning efter reformen 2011. I forskningen har fokus varit tidigare yrkeslärarstudenters uppfattningar om antagning, VFU och läraranställning. Resultatet visar att åtgärder bör vidtas för att stödja ansökningsprocessen. Det visar också på skillnader mellan olika yrkesprogram när det gäller lärar- och handledningskompetensen bland LLU:er på VFU. Ytterligare visar resultatet att en stor majoritet av tidigare yrkeslärarstudenter har anställning som yrkeslärare efter avslutad yrkeslärarutbildning, men möjligheterna till kompetensutveckling och breddning av kompetensen inom yrkesämnena varierar bland studenterna. I tidigare forskningsprojekt har det visat sig att samverkan mellan universitetet, branschorganisationerna och gymnasieskolorna är svag och skulle behöva stärkas". Medel för detta har sökts bland annat från Skolforskningsinstitutet och från försöksverksamheten med praktikinrä forskning (ULF).